

Osm měkkých dovedností podle metodiky Skills Builder: „Týmová práce“ – představení osmé dovednosti

ROMANA ŠLOUFOVÁ

Britskou metodiku rozvoje měkkých dovedností Skills Builder již více než rok pomáhají ověřovat a adaptovat čeští učitelé v pilotních základních školách. Na následujících řádcích se dozvíte více o týmové práci, poslední z osmi dovedností, které metodika rozvíjí. Týmová práce společně s vůdčími schopnostmi představují dvojici dovedností zaměřených na oblast mezilidských vztahů. Tento text navazuje na články o základních principech metodiky Skills Builder a dovednostech: „schopnost naslouchat“, „prezentační dovednosti“, „schopnost řešit problémy“, „kreativní myšlení“, „pozitivní nastavení“, „cílevědomost“ a „vůdčí schopnosti“ představených v předchozích číslech.

V celosvětovém měřítku se měkké dovednosti a jejich rozvoj u dětí a mladých lidí v současné době dostávají stále více do popředí zájmu. Děje se tak zejména v souvislosti s diskusí nad proměnnou společností a nutností změnit systém vzdělání. Rada Evropské unie v rámci doporučení o klíčových kompetencích pro celoživotní učení definovala osm klíčových kompetencí. Mezi nimi jsou i „personální a sociální kompetence“ a „podnikatelské kompetence“ (Rada 2018)¹, které jsou s týmovou prací velice úzce propojeny. V návaznosti na to představují klíčové kompetence jeden ze dvou základních strategických cílů v rámci Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (MŠMT, 2020)². Metodiku Skills Builder zde SCHOLA EMPIRICA, z. s., představuje jako jednu z ověřených cest, kterou je možné se vydat při rozvoji měkkých dovedností v základních školách.

měkkých dovedností: 1. schopnost naslouchat, 2. prezentační dovednosti, 3. schopnost řešit problémy, 4. kreativní myšlení, 5. pozitivní nastavení, 6. cílevědomost, 7. vůdčí schopnosti, 8. týmová práce.



Metodika poskytuje základní přehled, co by žáci v rámci každé z osmi dovedností měli zvládnout. Všechny dovednosti jsou rozděleny do patnácti na sebe navazujících kroků. Každý krok zahrnuje dílčí část znalostí a strategií důležitých pro rozvoj dané měkké dovednosti.



Metodiku Skills Builder vyvinuli učitelé a odborníci ve Velké Británii před více než 20 lety. Zaměřuje se na rozvoj měkkých dovedností u žáků ve věku 6 – 15 let a má přesah i do dalších stupňů vzdělávání. Skills Builder pomáhá rozvíjet osm

Týmová práce

Při výuce základních dovedností je vždy nezbytné, abychom žákům jasně vysvětlili, co daná dovednost přesně obnáší, a komunikovali o ní konzistentním jazykem. Pod pojmem „týmová práce“ si často představujeme jakoukoli práci ve skupině, skutečná týmová práce však vyžaduje mnohem více: schopnost reflektovat své chování i chování ostatních členů týmu, nastavit si cíl a efektivně komunikovat.

¹ Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. [Úřední věstník Evropské unie, 2018.] Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)).

² Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. MŠMT, 2020. Dostupné z: <https://www.edu.cz/strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2030/>.

METODICKÁ ČINNOST

„Týmovou práci“ definuje metodika jako „spolupráci vedoucí ke splnění společného cíle“.

Jaká jsou jednotlivá stadia učení se této dovednosti?

Zpočátku se při rozvíjení této dovednosti soustředíme na porozumění tomu, proč je užitečné pracovat v týmu. Následně se děti učí, jak být přínosným členem týmu: dozvědí se, jak správně podporovat ostatní a jak zajistit, aby při týmovém rozhodování byly brány v úvahu názory všech členů. V další fázi se žáci učí chápat a řídit týmovou dynamiku tak, aby se tým vyhnul konfliktům. Nakonec se naučí, jak zhodnotit výkon týmu a poskytovat si vzájemnou reflexi vedoucí ke zlepšení nejen průběhu, ale i výstupů týmové práce.

Proč je tato dovednost důležitá?

Ačkoliv schopnost dobré týmové spolupráce má potenciál pozitivně ovlivnit sociální dovednosti žáků, jejich studijní výsledky i budoucnost, výzkumy ukazují, že je týmová práce málokdy explicitně vyučována. Výsledkem je frustrace při týmových aktivitách, a to jak na straně mnoha žáků, tak učitelů (Claxton a Lucas, 2015).

Explicitní výuka toho, jak úspěšně spolupracovat s ostatními, má pozitivní vliv už na nejmenší děti. Fungování v týmu dětem umožňuje odpoutávat se od egocentrického způsobu myšlení, podporuje rozvoj jejich sociálních a emocionálních dovedností, jako jsou např. umění střídat se s ostatními, pomáhat druhým, když mají problém, být vůči nim empatičtí a povzbudit je, když to potřebují.

Pokračování s výukou týmové práce u starších žáků podle průzkumů vede ke zvýšení dobrého pocitu ze studia i lepším výsledkům. Z výzkumu provedeného na velkém počtu amerických škol vyplynulo, že správně vedená týmová práce ve třídě má pozitivní vliv na studijní prospěch jak „průměrných“, tak „nadáných“ studentů a zároveň snižuje rozdíly v prospěchu mezi chlapci a dívkami (Stevens a Slavin, 1995). Podle teoretika pedagogiky Vygotského interakce žáků s ostatními utváří celý jejich pohled na svět. Týmová práce jim navíc umožňuje prostřednictvím diskuze prohlubovat porozumění ostatním, což je zásadní i vzhledem k tomu, že složení tříd je dnes čím dál tím pestřejší a setkávají se v nich studenti z různých prostředí a kultur, kteří se díky týmové práci mohou od sebe navzájem mnoho naučit (Cohen a Lotan, 2014).

Připravujete-li starší žáky na další vzdělání nebo začátek kariéry, potom je výuka týmové práce obzvláště důležitá. V dnešním rychlém a proměnlivém světě, v němž si do budoucna nemůžeme být spoustou věcí jisti, je jedno jisté: mladí lidé budou potřebovat umět pracovat s ostatními. Proto je pro ně trénování těchto dovedností ve škole skvělou investicí do budoucna. Že je týmové práci věnována čím dál větší pozornost i v globálním měřítku, ukazuje také celosvětová organizace zaměřená na vzdělání PISA, která zařadila ověřování této dovednosti do svých testů (OECD 2018)³.

Konkrétní aktivita do výuky:

Jako ochutnávku, jak lze tuto dovednost rozvíjet u mladších žáků, zde představíme jednu aktivitu ke kroku 3, kterou vymyslel a se svou třídou vyzkoušel pan učitel Honza Coufal ze ZŠ v Litomyšli. V rámci tohoto kroku se žáci mají naučit, že týmy fungují efektivně, když každý plní své úkoly a každý je také ochotný vzít si na starost různé druhy úkolů.

V rámci Průvodce pro učitele „Týmová práce“ je popsán konkrétní návod, jak lze tento krok žákům představit a jak jej procvičovat. Jednou z možností procvičování je aktivita „Kresliči“. Cílem aktivity je, aby každý žák splnil svůj dílčí úkol a společně tak úspěšně dokončili celé zadání.

Na úvod aktivity vyučující rozdá všem žákům jejich kartu úkolu (pozn. 20 ks, pokud je žáků více, vyučující určí karty úkolů, které dostane společně dvojice žáků – mohou ale pracovat samostatně, hotové karty si můžete stáhnout na <https://skillsbuilder.scholaempirica.org/aktivity> – Týmová práce – krok 3). Na kartě je buď tvar nebo barva, které mohou žáci jako jediné při práci používat (kreslit daný tvar / vybarvovat danou barvou). Po třídě jsou kartičky zadání, u kterých je čistý papír. Společným úkolem všech žáků je nakreslit postupně všechny obrázky dle zadání.

Příklad situace: Tonda s kartou kruh může nakreslit na obrázku dle zadání hlavu, ale nemůže nakreslit oko, které je tvořeno elipsou. Lucka s kartou zelená, může vybarvit např. jeden z kopečků zmrzliny apod.

Cílem je dokončit všechny zadané obrázky, nicméně obrázky v tomto zadání všechny dokončit nelze. Aktivitu lze časově omezit, případně měřit její délku, ale není to nutné. Již v průběhu aktivity lze s dětmi diskutovat proveditelnost v případě kreslení barevných čar / oblouků.

³ PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World?. Paris: PISA, OECD Publishing, 2020. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-vi_d5f68679-en#page2.

Vyučující nechá žáky navrhnout možná řešení:

- Striktní varianta – obrázek nelze nakreslit, protože čáry / oblouky budou jen černé.
- Překreslovací, vybarvovací varianta – oblouk je nakreslen širší, tak, aby šel vybarvit, druhý žák jej vybarví. Čáru barevně překreslí.
- Spolupracující varianta – pokud chceme nakreslit daný tvar v dané barvě, musí se na místě potkat žáci s oběma kartičkami a nakreslit ho společně. Hnědý oblouk – hráč kreslí oblouky a hráč s hnědou barvou.

Po ukončení aktivity v rámci reflexe vyučující diskutuje se žáky: Podařilo se vám společně nakreslit všechny obrázky? Které ano? Které ne? Na kterém obrázku se podílelo nejvíce lidí? Proč se nepodařilo některé obrázky dokončit (př. vánoční stromek)? Bylo jednodušší obrázek začít kreslit, nebo pokračovat v již rozpracovaném obrázku? Na kolika obrázcích ses podílel/a? Potřeboval v průběhu tvorby někdo pomoc? Jak jste to vyřešili? V čem spočívala důležitost splnit svůj dílčí úkol? V čem tkví výhody a nevýhody spolupráce velké skupiny?

Je důležité tuto dovednost posilovat pravidelně. Následující strategie zapojte do běžné výuky, aby žáci mohli nové schopnosti využít v praxi.

1. Chvalte přede všemi žáky, když si ochotně vezmou na starost jakýkoli úkol, který je potřeba v rámci týmové práce splnit, nebo když si navzájem pomohou, aby úkoly úspěšně dokončili: „Výborně, Ondra poprosil Káju o pomoc s kreslením, aby zajistil, že svůj úkol stihne splnit, a Kája mu pomohla.“

2. Před začátkem skupinových úkolů napište na tabuli jednotlivé dílčí úlohy a vyzvěte žáky, aby rozhodli, kdo si kterou vezme na starost. Kdo svou úlohu splní, může ji na tabuli odškrtnout / napsat k ní své jméno.

Nedílnou součástí práce na pokroku v rozvoji týmové práce je také průběžné hodnocení, zda žáci kroky porozuměli a jsou si v něm dostatečně jistí.

Chcete získat více informací o metodice „Skills Builder“?

Navštivte nové webové stránky <https://skillsbuilder.scholaempirica.org/>. Naleznete zde celou metodiku Skills Builder on-line na jednom místě a inspiraci v podobě aktivit do výuky k jednotlivým dovednostem a krokům.

ZDROJE

- CLAXTON, G. a B. LUCAS. *Education Ruby: What our children really need to learn*. Carmarten: Crown House Publishing, 2015.
- COHEN, E. G. a R. H. LOTAN. *Designing Groupwork: Strategies for Heterogenous Classroom*. New York: Teachers College Press, 2014.
- RAVENSCROFT, T. a L. Baker. *Towards a Universal Framework for Essential Skills: A Review of the Skills Builder Framework*. 2020. Dostupné z: <https://spaceskills.org/public/pdfs/Towards%20a%20Universal%20Framework%20for%20Essential%20Skills.pdf>.
- STEVENS, R. J. a R. E. SLAVIN. The Cooperative Elementary School: Effects on Students Achievement, Attitudes and Social Relations. *American Educational Research Journal*, 1995, June 1.
- TOUGHT, P. *Helping children succeed: What works and why*. Random House, 2016. Dostupné z: <https://paultough.com/helping/pdf/Helping-Children-Succeed-Paul-Tough.pdf?pdf=hcs-pdf-landing>.
- World Economic Forum. *The Future of Jobs Report*. 2018. Dostupné z: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018>.



Mgr. Romana Šloufová, projektová manažerka, Schola Empirica, z. s.

**SCHOLA
EMPIRICA**



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

www.rizeniskoly.cz

Kompletní nabídka odborných informací pro oblast školství